

VIJFDE BIJDRAGE

TOT DE KENNIS DER

ICHTHYOLOGISCHE FAUNA

VAN DE

BANDA-EILANDEN (1).

DOOR

Dr. P. BLEEKER.

Tijdens mijn verblijf op de Banda-eilanden, in Oktober 1855, verzamelde ik aldaar 86 vischsoorten, welke mij aanleiding hebben gegeven tot het opstellen dezer nieuwe Bijdrage. In mijne vorige artikels over ditzelfde onderwerp bragt ik het cijfer der van de Banda-eilanden bekende vischsoorten op 136. Onder mijne op Banda gemaakte verzameling bevinden zich niet minder dan 40 soor-

(1) Mijne vroegere artikels over de vischfauna van Banda zijn te vinden als volgt:

Bijdrage tot de kennis der ichthyologische fauna van de Banda-eilanden. Nat. Tijds. v. Neêrl. Indië Dl. II 1851, p. 225—261.

Nieuwe visschen van Banda-neira. Ibid. Dl. III. 1852, p. 643—646.

Derde Bijdrage tot de kennis der ichthyologische fauna van de Banda-eilanden. Ibid. VI. 1854, p. 89—114.

Dactylopterus cheiropthalmus, eene soort van de Banda-eilanden. Ibid. VII. 1854, p. 494.

ten, welke nog niet als bewoonsters der wateren van Banda bekend waren. Alle bandasche soorten zijn zeevisschen. Zoetwatervisschen schijnen er volstrekt niet voor te komen. Groot-Banda ook uitgezonderd, bezitten de eilanden der Banda-groep geene rivieren of beken en zelfs de beekjes van Groot-Banda zijn zoo weinig noemenswaardig, dat zij slechts kunnen voorzien in de behoefte aan zoetwater der bevolking en der ter reede komende vaartuigen. De bekende zeevisschen van Banda zijn voor het grootste gedeelte bewoners van riffen. De baai van Banda heeft voor een groot gedeelte een' rifachtigen bodem, welke gedeeltelijk zoo weinig beneden de oppervlakte der zee ligt, dat men bij ebbe er over kan waden. Daar ving ik bijkans alle visschen, welke ik van Banda heb medegebragt. Talrijk vooral waren daar *Upeneus Brandesii* en *Upeneus trifasciatus*, *Mulloïdes flavolineatus*, *Acanthurus matoïdes*, *Fistularia immaculata*, *Pomacentrus pavo*, *Julis bandanensis*, *Scarus sumbawensis*, *Callyodon hypselosoma*, *Callyodon waigiensis*, *Tropidichthys Bennetti* en *Syngnathus haematopterus*. Ter erlanging der visschen, welke in dieper water leven, begeven de Bandanezen zich buiten den kring hunner eilanden.

De door mij op Banda verzamelde soorten zijn de volgende:

1.	<i>Apogon bandanensis</i> Blkr.	12	<i>Mulloïdes flavolineatus</i> Blkr.
2*	" <i>Hoevenii</i> Blkr.	13*	<i>Pterois antennata</i> CV.
3	<i>Mesoprion bottonensis</i> Blkr.	14*	" <i>zebra</i> CV.
4*	" <i>marginatus</i> Blkr.	15*	<i>Scorpaena gibbosa</i> Bl. Schn.
5*	" <i>octolineatus</i> Blkr.	16*	<i>Lethrinus harak</i> Rüpp. =
6	<i>Holocentrum leonoïdes</i> Blkr.		Beloba Band.
7	<i>Percis cylindrica</i> CV.	17*	" <i>latifrons</i> Rüpp.
8*	<i>Sphyraena obtusata</i> CV.	18*	" <i>ornatus</i> CV.
9	<i>Upeneus barberinus</i> CV.	19*	" <i>rostratus</i> K. v. H.
10	" <i>Brandesii</i> Blkr.	20*	<i>Chaetodon auriga</i> Forsk.
11	" <i>trifasciatus</i> CV.	21	" <i>baronessa</i> CV.

22	<i>Chaetodon dorsalis</i> Rwdt.	56	<i>Julis (Halichoeres) balteatus</i>
23*	» <i>lunula</i> CV.		QG.
24	» <i>unimaculatus</i> Bl.	57	» (») <i>bandanensis</i> Blkr.
25	» <i>vagabundus</i> Bl.	58	» (») <i>interruptus</i> Blkr.
26	» <i>virescens</i> CV.	59*	» (») <i>kallosoma</i> Blkr.
27*	» <i>vittatus</i> Bl.	60	» (») <i>melanurus</i> Blkr.
28	» <i>nesogallicus</i> CV.	61	» (») <i>spilurus</i> Blkr.
29	<i>Heniochus melanistion</i> Blkr.	62*	<i>Cheilinus ceramensis</i> Blkr.
30	<i>Taurichthys varius</i> CV.	63	» <i>decacanthus</i> Blkr.
31	<i>Zanclus cornutus</i> CV.	64	<i>Scarus coeruleopunctatus</i> Rüpp.
32*	<i>Holacanthus bicolor</i> Bl.	65*	» <i>sumbawensis</i> Blkr.
33	» <i>dux</i> Lac.	66*	<i>Callyodon hypselosoma</i> Blkr.
34*	<i>Scomber loo</i> CV.	67	» <i>waigiensis</i> CV.
35	<i>Chorinemus Sancti Petri</i> CV.	68*	<i>Belone cylindrica</i> Blkr. =
36	<i>Amphacanthus marmoratus</i> CV.	69	<i>Hemiramphus Dussumierii</i> CV.
37*	<i>Acanthurus mata</i> CV.		
38*	» <i>matoides</i> CV.	70*	<i>Exocoetus unicolor</i> CV. =
39	» <i>melanurus</i> CV.		Terbang Band.
40	» <i>scopas</i> CV.	71*	<i>Engraulis eucrasicholoïdes</i>
41	» <i>strigosus</i> CV.		Blkr. = Ulambo Band.
42*	<i>Naseus amboinensis</i> Blkr.	72	<i>Saurus synodus</i> CV.
43*	» <i>annulatus</i> Blkr.	73*	<i>Oxybeles gracilis</i> Blkr.
44*	<i>Petroskirtes anema</i> Blkr.	74*	<i>Ophisurus colubrinus</i> Richds.
45	<i>Gobius phalaena</i> CV.	75*	<i>Tropidichthys Bennetti</i> Blkr.
46*	<i>Eleotris microlepis</i> Blkr.	76	<i>Balistes aculeatus</i> Bl.
47	<i>Fistularia immaculata</i> Comm.	77*	» <i>armatus</i> Lac.
48*	<i>Polypterichthys Valentini</i> Blkr.	78*	» <i>flavimarginatus</i> Rüpp.
		79	» <i>lineatus</i> Bl.
49*	<i>Pseudochromis fuscus</i> Müll. Trosch.	80	<i>Alutarius laevis</i> Cuv.
		81	<i>Ostracion cubicus</i> Bl.
50	<i>Premnas biaculeatus</i> Blkr.	82*	» <i>punctatus</i> Lac.
51	<i>Amphiprion chrysargyrus</i> Richds.	83	<i>Syngnathus haematopterus</i> Blkr.
52*	» <i>perideraion</i> Blkr.	84	<i>Solenognathus Blochii</i> Blkr.
53	<i>Pomacentrus pavo</i> Lac.	85*	<i>Solenostoma cyanopterus</i> Blkr.
54	<i>Dascyllus trimaculatus</i> Rüpp.		
55	<i>Cheilio hemichrysos</i> CV.	86*	<i>Aëtobatis narinari</i> MH.

De met een * gemerkte soorten in bovenstaande lijst zijn nieuw voor de kennis der ichthyologische fauna van de Banda-eilanden. *Eleotris microlepis* Blkr, *Oxybeles gracilis* Blkr, *Ophisurus colubrinus* Richds. en *Ostracion punctatus* Lac. zijn nieuw voor mijne verzameling en de beide eerstgenoemde tevens nieuw voor de wetenschap.

In het geheel ken ik thans de volgende 176 vischsoorten van de Banda-eilanden.

Species piscium bandanensis hucusque cognitae.

1. *Apogon bandanensis* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. VI p. 95.
2. " *Hoevenii* Blkr, *ibid.* VI p. 482.
3. " *novemfasciatus* CV., *ibid.* III p. 162.
4. *Serranus pardalis* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXII Perc.
5. *Mesoprion bottonensis* Blkr = *Mes. janthinurus* Blkr, Nat. Tijdschr. Ned. Ind. II p. 170, VI p. 52.
6. " *macolor* Blkr, *ibid.* III p. 752.
7. " *marginatus* Blkr, *ibid.* III p. 554.
8. " *octolineatus* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXII Perc.
9. " *quadriguttatus* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. II p. 233.
10. *Cirrhites pantherinus* CV., *ibid.* II p. 232.
11. *Priacanthus carolinus* CV., *ibid.* II p. 235.
12. *Myripristis parvidens* CV.? *ibid.* III p. 260.
13. " *pralinus* CV., *ibid.* II p. 234.
14. " *violaceus* Blkr, *ibid.* II p. 234.
15. *Holocentrum leonoïdes* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXII Perc.
16. " *operculare* CV., Nat. T. Ned. Ind. II p. 233.
17. " *sammara* CV., *ibid.* III p. 555.
18. *Percis cylindrica* CV. *ibid.* II p. 235.
19. *Sphyraena obtusata* CV. *ibid.* VII p. 364, Verh. Bat. Gen. XXVI Sphyraen.
20. *Upeneus barberinus* CV., Nat. T. Ned. Ind. II p. 172.
21. " *Brandesii* Blkr, *ibid.* II p. 236.
22. " *trifasciatus* CV., *ibid.* II p. 257.
23. *Upeneoïdes variegatus* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXII Perc.
24. *Mulloïdes flavolineatus* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. III p. 697.
25. *Trigla Brandesii* Blkr, *ibid.* I p. 24.

26. *Peristedion moluccense* Blkr, Act. Societ. Scient. Indo-Neêrland. I Vissch. Amb. p. 30.
27. *Dactylopterus cheirophthalmus* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. VII p. 494.
28. " *orientalis* CV., ibid. III p. 264.
29. *Pterois antennata* CV., ibid. V p. 72.
30. " *volitans* CV., Verh. Bat. Gen. XXII Sclerop.
31. " *zebra* CV., Nat. T. Ned. Ind. III p. 265.
32. *Scorpaena bandanensis* Blkr, ibid. II p. 237.
33. " *gibbosa* Bl. Schn., Act. Soc. Scient. Ind. Neêrl. I Vissch. Amb. p. 31.
34. *Apistus fusco-virens* QG., Nat. T. Ned. Ind. III p. 269.
35. " *hypselopterus* Blkr, ibid. II p. 238.
36. *Synanceia brachio* CV., Verh. Bat. Gen. XXII Sclerop.
37. *Diagramma lineatum* CV., Nat. T. N. Ind. IV p. 112.
38. " *Sebae* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXIII Sciaen.
39. *Scolopsides bilineatus* CV., ibid.
40. *Letrinus harak* Rüpp. ibid.
41. " *latifrons* Rüpp., Nat. T. N. Ind. II p. 220.
42. " *ornatus* CV. = *Lethr. xanthotaenia* Blkr, ibid. II p. 176.
43. " *reticulatus* CV., ibid. VI p. 96.
44. " *rostratus* K. v. H., Verh. Bat. Gen. XXIII Spar.
45. *Pentapus aureolineatus* CV., Nat. T. Ned. Ind. VI p. 55.
46. *Caesio chrysozona* K. v. H. Verh. Bat. Gen. XXIII Maen.
47. " *coerulaureus* Lac., ibid.
48. *Gerres oyena* CV., ibid.
49. *Chaetodon auriga* Forsk., Nat. T. Ned. Ind. V p. 164.
50. " *baronessa* CV., ibid. II p. 239.
51. " *dorsalis* Rwdt, ibid. II p. 240.
52. " *lunula* CV., ibid. VI p. 57.
53. " *nesogallicus* CV., ibid. II p. 240.
54. " *punctato-fasciatus* CV., ibid. II p. 238.
55. " *strigangulus* Soland., ibid. II p. 239.
56. " *speculum* K. v. H., ibid. II p. 242.
57. " *Tallii* Blkr, ibid. VI p. 97.
58. " *unimaculatus* Bl., ibid. II p. 241.
59. " *vagabundus* Bl., Verh. Bat. Gen. XXIII Chaet.
60. " *virescens* CV., ibid.
61. " *vittatus* CV., ibid.

62. *Chelmon longirostris* CV., *ibid.*
63. *Heniochus macrolepidotus* CV., *ibid.*
64. " *melanistion* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. VI p. 98.
65. *Taurichthys varius* CV., Verh. Bat. Gen. XXIII Chaet.
66. *Zanclus cornutus* CV., *ibid.*
67. *Holacanthus bicolor* Bl., Nat. T. Ned. Ind. V p. 77.
68. " *dux* Lac., *ibid.* III p. 757.
69. " *Lamarckii* Lac., *ibid.* VI p. 100.
70. " *navarchus* CV., *ibid.* VI p. 128.
71. " *trimaculatus* Lac., *ibid.* II p. 242.
72. *Pempheris oualensis* CV. *ibid.* II p. 242.
73. *Scomber loo* CV., Verh. Bat. Gen. XXIV Makr.
74. *Chorinemus Sancti Petri* CV., *ibid.*
75. *Caranx Forsteri* CV., *ibid.* Nat. T. N. Ind. III p. 164.
76. *Selar torvus* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXIV Makr.
77. *Amphacanthus cyanotaenia* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. IV p. 606.
78. " *marmoratus* CV. = *Amph. scaroides* Blkr, *ib.* IV p. 262.
79. *Acanthurus lineolatus* CV., *ibid.* VI p. 101.
80. " *mata* CV., VII p. 432.
81. " *matoides* CV., Verh. Bat. Gen. XXIII Teuth.
82. " *melanurus* CV., Nat. T. Ned. Ind. III p. 271.
83. " *scopas* CV. *ibid.* II p. 348.
84. " *strigosus* Benn., *ibid.* IV p. 264, VI p. 102.
85. *Naseus amboinensis* Blkr = *Keris amboinensis* Blkr, *ib.* III p. 272.
86. " *annulatus* Blkr, *ibid.* III p. 558, IX p. 304.
87. *Atherina brachypterus* Blkr, *ibid.* II p. 243.
88. " *duodecimalis* CV.? *ibid.* II p. 485.
89. " *lacunosa* Forsk., *ibid.* V p. 504.
90. *Petroskirtes anema* Blkr, *ibid.* III p. 273.
91. " *hypselopterus* Blkr = *Petrosk. mitratus* Rüpp.? Blkr,
ibid. II p. 244, VIII p. 423.
92. " *Temminckii* Blkr, *ibid.* II p. 243.
93. *Gobius phalaena* CV., *ibid.* II p. 244.
94. " *sphynx* CV., *ibid.* II p. 103.
95. *Eleotris microlepis* Blkr, *ibid.* XI p. 102.
96. *Antennarius chironectes* Comm. = *Chironectes variegatus* Cuv.
ibid. VI p. 104.
97. " *polyophthalmus* Blkr, *ibid.* III p. 644.
98. *Fistularia immaculata* Comm., *ibid.* III p. 281.

99. *Polypterichtys Valentini* Blkr, *ibid.* IV p. 608.
100. *Amphisile scutata* Cuv., *ibid.* II p. 245.
101. *Pseudochromis fuscus* Müll. Trosch., *ibid.* III p. 708, IX p. 69.
102. *Premmas biaculeatus* Blkr, *ibid.* VI p. 105.
103. *Ampliprion chrysargurus* Richds. (sub nom. *A. xanthur.*
Blkr nec CV.), *ibid.* III p. 560.
104. " *perideraion* Blkr, *ibid.* IX p. 437.
105. *Pomacentrus pavo* Lac., *ibid.* II p. 247.
106. *Dascyllus aruanus* CV., *ibid.* VI p. 108.
107. " *melanurus* Blkr, *ibid.* VI p. 109.
108. " *trimaculatus* Rüpp. = *Dascyllus niger* Blkr, *Verh.*
Gen. XXI Labr. Cten.
109. " *xanthosoma* Blkr, *Nat. T. Ned. Ind.* II p. 247.
110. *Glyphisodon leucogaster* Blkr, *Verh. Bat. Gen. XXI* Cten.
111. *Heliases frenatus* CV., *Nat. T. Ned. Ind.* III p. 710.
112. " *xanthochir* Blkr, *ibid.* II p. 248.
113. " *xanthurus* Blkr, *ibid.* VI p. 107.
114. *Labroides paradiseus* Blkr, *ibid.* II p. 249.
115. *Duymaeria nematopterus* Blkr = *Crenilabrus nematopterus*
Blkr, *ibid.* II p. 250.
116. *Tautoga melopterus* CV., *Verh. Bat. Gen. XXII* Gladsch. Labr.
117. *Cheilio hemichrysos* CV., *Nat. Tijdschr. Ned. Ind.* II p. 255.
118. *Julis (Julis) dorsalis* QG., *ibid.* III p. 564.
119. " (") *lunaris* CV., *Verh. Bat. Gen. XXII* Gladsch. Labr.
120. " (*Halichoeres*) *balteatus* QG., *Nat. T. Ned. Ind.* II p. 253.
121. " (") *bandanensis* Blkr, *ibid.* II p. 254.
122. " (") *dieschismenacanthus* Blkr, *ibid.* III p. 645.
123. " (") *Hoevenii* Blkr, *ibid.* II p. 250.
124. " (") *interruptus* Blkr, *ibid.* II p. 252.
125. " (") *kallosoma* Blkr, *ibid.* III p. 289.
126. " (") *melanurus* Blkr, *ibid.* II p. 251.
127. " (") *Renardii* Blkr, *ibid.* II p. 253.
128. " (") *spilurus* Blkr, *ibid.* II p. 252.
129. " (") *strigiventer* Benn., *ibid.* II p. 251.
130. *Novacula julioïdes* Blkr, *ibid.* II p. 254.
131. *Cirrhilabrus solorensis* Blkr, *ibid.* V p. 88.
132. *Cheilinus ceramensis* Blkr, *ibid.* III p. 290.
133. " *decacanthus* Blkr, *ibid.* II p. 256.
134. " *fasciatus* CV., *Verh. Bat. Gen. XXII* Gladsch. Labr.

135. *Scarus balinensis* Blkr, *ibid.* XXII Ichth. Bali.
136. " *coeruleopunctatus* Rüpp. Nat. T. N. Ind. VI p. 110.
137. " *naevius* CV., *ibid.* III p. 769.
138. " *nuchipunctatus* CV., Verh. Bat. Gen. XXII Gladsch. Labr.
139. " *sumbawensis* Blkr. Nat. T. Ned. Ind. XI p. 104.
140. *Callyodon genistriatus* CV. *ibid.* VI p. 111.
141. " *hypselosoma* Blkr, *ibid.* VIII p. 425.
142. " *waigiensis* CV., *ibid.* II p. 256.
143. *Belone cylindrica* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXIV Snoek.
144. " *leiuroides* Blkr, Nat. T. N. Ind. I p. 479.
145. *Hemiramphus Dussumierii* CV., Verh. Bat. Gen. XXIV Snoek.
146. *Exocoetus unicolor* CV., *ibid.*
147. *Clupeoides macassariensis* Blkr, *ibid.* XXIV Har., Nat. T. Ned. Ind. III p. 772.
148. *Engraulis encrasicholoïdes* Blkr, *ibid.*, *ibid.* III p. 173.
149. *Saurus synodus* CV., *ibid.* XXIV Chiroc. etc., *ibid.* II p. 257.
150. *Saurida nebulosa* CV., Verh. Bat. Gen. XXIV Chir.
151. *Rhombus pantherinus* Rüpp. = *Rh. sumatranus* Blkr, *ibid.* XXIV Pleur., Nat. T. Ned. Ind. I p. 409. VIII p. 178.
152. *Oxybeles Brandesii* Blkr, Nat. T. Ned. I. p. 276, VII p. 162.
153. " *gracilis* Blkr, *ibid.* XI p. 105.
154. *Conger anagoïdes* Blkr, *ibid.* VI p. 112.
155. *Ophisurus colubrinus* Richds., *ibid.* XI p. 106.
156. " *maculosus* Cuv. *ibid.* II p. 258. Verh. Bat. Gen. XXV Muraen.
157. *Arothron laterna* Blkr = *Tetraödon laterna* Richds., *ibid.* XXIV Blook. Nat. T. N. Ind. III p. 299.
158. *Tropidichthys Bennetti* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. VI p. 504.
159. *Triodon bursarius* Rwdt, Verh. Bat. Gen. XXIV Blook.
160. *Balistes aculeatus* Bl., *ibid.* XXIV Balist.
161. " *armatus* Bl., *ibid.*
162. " *flavimarginatus* Rüpp., Nat. T. Ned. Ind. III p. 303.
163. " *lineatus* Bl. Schn., *ibid.* II p. 260, Verh. Bat. Gen.
164. *Alutarius laevis* Cuv., Verh. Bat. Gen. XXIV Balist.
165. " *prionurus* Blkr, *ibid.*, Nat. T. Ned. Ind. II p. 260.
166. *Ostracion cornutus* L., Verh. Bat. Gen. XXIV Ostrac.
167. " *cubicus* Bl., *ibid.*
168. " *punctatus* Lac. *ibid.* XI p. 108.

169. *Ostracion Sebae* Blkr, *ibid.*, Nat. T. N. Ind. II p. 259.
170. *Syngnathus cyanospilos* Blkr, *ibid.* VI p. 114.
171. " *haematopterus* Blkr, *ibid.* II p. 259, Verh. Bat.
Gen. XXVI Trosk. Vissch.
172. *Solenognathus Blochii* Blkr, *ibid.* II p. 259, *ibid.* XXV
Trosk. Vissch.
173. *Hippocampus kuda* Blkr, *ibid.* XXV Trosk. Vissch.
174. *Pegasus draconis* L. = *Pegasus volans* L., *ibid.* III p. 307.
ibid. XXV Trosk. Vissch.
175. *Solenostoma cyanopterus* Blkr. (sub nom. *Solen. paradox.* Blkr).
ibid. III p. 309. *ibid.* XXV Trosk. Vissch.
176. *Aëtobatis narinari* MH., Verh. Bat. Gen. XXIV Plagiost.

DESCRIPTIONES SPECIERUM DIAGNOSTICAE.

ELEOTRIOIDEI.

Eleotris microlepis Blkr.

Eleotr. corpore elongato compresso, altitudine 8 circiter in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{2}$ fere in ejus altitudine; capite depressiusculo convexo, 6 circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{2}{3}$ circiter, latitudine 2 et paulo in ejus longitudine; orbitis glabris; oculis diametro $3\frac{1}{3}$ circiter in longitudine capitis, postice in dimidio capitis anteriore sitis, minus diametro 1 distantibus; rostro obtusiusculo, convexo, oculo brevior; naribus anterioribus non tubulatis; rictu valde obliquo; maxilla superiore valde protractili maxilla inferiore brevior, sub oculi parte anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis, seriebus internis parvis, serie externa seriebus internis multo longioribus curvatis, maxilla inferiore utroque latere antice caninis 2 vel 4, maxilla superiore utroque latere caninis 4 vel 5 caninis inframaxillaribus majoribus; praeoperculo spina nulla; sulco oculo-scapulari parum conspicuo; squamis corpore minimis vix conspicuis; capite nucaque totis alepidotis; regione posttemporali squamulis in cute sparsis; squamulis caudalibus squamulis regione corporis anteriore paulo majoribus; appendice anali conica obtusa brevi; pinnis dorsalibus subcontiguis, dorsali spinosa radiosa humiliore, obtusa, spinis gracillimis flexilibus valde curvatis quinta ceteris longiore, sexta longe a spina 5^a remota; dorsali radiosa corpore humiliore plus triplo longiore quam alta, obtusa, antice quam postice altiore, longitudine 3 circiter in longitudine corporis; ventralibus valde latis rhomboideis $8\frac{1}{2}$ circiter, ventralibus acutis 7 circiter, caudali dimidio basali squamosa paulo emarginata angulis acuta 5 circiter in longitudine corporis; anali dorsali radiosa paulo brevior et vix humiliore, obtusa, antice quam postice humiliore; colore corpore

superne viridescente-roseo, ventre margaritaceo-roseo; capite rostro genisque maculis oblongis ex parte curvatis coeruleis; vittis postoculari longitudinali et operculari valde curvata coeruleis; pinna dorsali spinosa purpureo marginata, vitta longitudinali margaritacea a basi spinæ anterioris oriente et paulo oblique adscendente; dorsali radiosa, ventralibus caudalique aurantiacis immaculatis, dorsali radiosa purpurascente marginata; pectoralibus radiis aurantiacis membrana hyalinis, basi dimidio inferiore vittis 2 transversis contiguis anteriore margaritaceo-coerulea, posteriore nigricante-violacea; anali aurantiaca basi vittis longitudinalibus contiguis superiore margaritaceo-coerulea, inferiore ignea.

B. 3. D. 6—1/27 vel 6—1/28. P. 23. V. 1/5. A. 1/27 vel 1/28.

C. 7 vel 8/14/8 vel 7 (rad. lat. inclus.).

Habit. Banda, in mari.

Longitudo speciminis unici 85'''.

Aanm. Deze soort is gebouwd naar de type van *Eleotris heteropterus* Blkr van Borneo, beschreven in mijne Negende bijdrage tot de kennis der ichthyologische fauna van Borneo, zijnde zij na daaraan verwant door vorm van ligchaam en kop, beschubbing, ver uitstreekbare bovenkaak, uitgerande staartvin en buitengewoon lange straalachtige rugvin en aarsvin. De 6e rugdoorn is er evenzeer ver van den 5en verwijderd, doch er geheel door vlies mede vereenigd, wat waarschijnlijk ook wel het geval zal geweest zijn bij mijn voorwerp van *Eleotris heteropterus* Blkr, van hetwelk ik echter den 6en rugdoorn als op zich zelve staand heb beschreven. Beide soorten verschillen overigens nog door vrij talrijke kenmerken, zijnde bij *Eleotris heteropterus* het tandenstelsel minder ontwikkeld, de kleuren anders (grootte zwarte staartvinvlek, afwezigheid van borstvingrondbandjes enz.) en de 2e rug- en aarsvin 2 tot 3 stralen meer bevattende. Ik kan bij mijn bovenbeschreven voorwerp niet meer dan 4 kieuwstralen waarnemen. Misschien heeft *Eleotris heteropterus* Blkr er ook slechts 4 en zijn er in mijne beschrijving dier soort door eene drukfout 6 vermeld. Ik

kan zulks op mijn eenig voorwerp niet meer nagaan. Ik bezit thans reeds 37 soorten van *Eleotris* van den Indischen Archipel, dat is 17 meer dan in de groote *Histoire naturelle des Poissons* van de geheele aarde vermeld zijn.

LABROIDEI CYCLOIDEI.

Scarus sumbawensis Blkr, Contrib. Ichth. Faun. Sumbawa, in Journ. Ind. Archipel. II 1848 p. 638.

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{2}$ ad $3\frac{3}{4}$ in ejus longitudine, latitudine 2 fere in ejus altitudine; capite $3\frac{1}{2}$ ad $3\frac{3}{4}$ in longitudine corporis, longiore quam alto; linea rostro-dorsali nucha convexa, rostro et ante oculos declivi rectiuscula; oculis diametro 3 ad 4 in longitudine capitis; rostro convexo absque maxilla superiore oculo junioribus vix, aetate provectoribus non brevior; naribus minimis punctiformibus; maxillis roseis superficie glabris margine conspicue crenulatis, angulo oris dentibus prominentibus vel extrorsum spectantibus nullis; labiis latis maxillas maxima parte tegentibus; squamis lateribus 26 p. m. in serie longitudinali; linea laterali singulis squamis tubulo ramoso vel simplice notata; pinna dorsali spinis flexilibus subaequalibus membrana interspinali non excisa; pectoralibus acute rotundatis 5 circiter, ventralibus acutiuscule rotundatis 6 et paulo, caudali postice convexa $5\frac{1}{3}$ ad $5\frac{1}{4}$ in longitudine corporis; anali obtusa antice quam postice paulo altiore dorsali radiosa non humiliore; colore corpore violacescente-olivaceo, marginibus squamarum rubro; junioribus vittis 4 cephalo-caudalibus roseis; aetate provectoribus vittis capite corporeque nullis; pinnis dorsali, anali et caudali violascente-roseis violaceo marginatis, pectoralibus et ventralibus radiis aurantiacis membrana roseo-hyalinis.

B. 6. D. 9/10 vel 9/11 (1). P. 2/13. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 1/11/1 et lat. brev.

(1) In de genoemde bijdrage, welke in het algemeen uiterst in-korrekt is afgedrukt, als drukfout 9/4.

Habit. Banda, in mari.

Bima, Sumbawae insulae, in mari.

Longitudo 16 speciminum 44''' ad 88'''.

Aanm. Ter bovenaangehaalde plaats beschreef ik, thans bijkans 8 jaren geleden, eene soort van *Scarus* onder den naam van *Scarus sumbawensis* naar een voorwerp, hetwelk sedert tijdens mijne reizen over Java is verloren gegaan. Tijdens een vischpartijtje op de riffen, welke zich tegenover Banda-neira langs Groot-Banda uitstrekken, ving ik de bovenbeschrevene voorwerpen, blijkbaar alle tot een' nog jeugdigen leeftijdstoestand behoorende. Ik geloof in deze voorwerpen *Scarus sumbawensis* teruggevonden te hebben en heb het niet overbodig geacht eene nieuwe en meer voldoende beschrijving der soort te geven.

OPHIDINI.

Oxybeles gracilis Blkr.

Oxybel. corpore valde elongato compresso, altitudine 23 circiter in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo 11 circiter in longitudine corporis; latitudine capitis 3 fere, altitudine 2 et paulo in ejus longitudine; oculis superioris diametro $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; rostro obtuso convexo oculo multo brevior; rictu sat obliquo, sub oculi margine posteriore desinente; dentibus intermaxillaribus uniseriatis parvis acutis curvatis subaequalibus, caninis nullis; vomerinis ceteris majoribus 4 ad 6 approximatis; palatinis biseriatis parvis utroque latere in vittam gracilem dispositis; inframaxillaribus serie interna vel seriebus internis minimis vix conspicuis, serie externa parvis acutis curvatis subaequalibus caninis nullis; lingua glabra acuta; naribus rotundis non tubulatis ante oculum sitis; cute toto corpore laevi alepidota; linea laterali lineae dorsali parallela linea depressa porisque distantibus notata; cauda gracillima, sensim al-

titudine descrecente apice acutissima; pinnis dorsali, caudali et anali unitis, dorsali initio 2^{ae} quintae corporis parte incipiente, humillima, radiis media pinna tantum bene conspicuis; anali sub basi pinnae pectorales incipiente, corpore duplo circiter humiliore postice sensim altitudine descescente; pectoralibus rotundatis capite duplo circiter brevioribus; corpore roseo-viridi-hyalino, violaceo nebulatim et reticulatim arenato; caude postice violacea; capite antice tota fere violacea; linea laterali violascente; pinna dorsali flavescente-hyalina parte posteriore nigricante-violacea; pinnis pectoralibus et anali flavis, anali parte posteriore nigricante.

B. 7. D.?. P. 14 p. m. A. 170 p. m. C.?

Habit. Banda, in mari.

Longitudo speciminis unici 153'''.

Aanm. Deze *Oxybeles* staat in verwantschap tusschen *Oxybeles Brandesii* Blkr en *Oxybeles lumbricoïdes* Blkr (Nat. Tijdschr. Ned. Ind. Dl. VII p. 163). Zij is zeer gemakkelijk herkenbaar aan haar slank ligchaam, afwezigheid van hondstanden in de kaken, goed ontwikkelde borstvinnen, betrekkelijke lengte van den kop, enz. Ik ving haar op de riffen van Groot-Banda gelijktijdig met exemplaren van *Solenostoma paradoxum* Lac., *Upeneus Brandesii* Blkr, *Julis bandanensis* Blkr, enz.

MURAENOIDEI.

Ophisurus colubrinus Mus. Lugd. Bat., Richds. Zoöl. Ereb. Terr. Fish. p. 100.

Ophis. corpore maxime elongato compresso, altitudine 50 circiter in ejus longitudine, multo altiore quam lato; capite acuto, valde convexo, 20½ circiter in longitudine corpore, triplo fere longiore quam alto; rostro acuto, valde convexo, apice carnososo, 5½ circiter in longitudine capitis, oculo duplo fere longiore, aequè longo circiter ac basi lato; oculis diametro 10 circiter in longitudine capitis; tubulis nasalibus latis oculo non longioribus oblique trun-

catis; rictu vix post oculum producto 4 fere in longitudine capitis; maxilla superiore maxilla inferiore multo longiore; dentibus omnibus biseriatis obtusis; dentibus palatinis apicem seriei dentalis vomerinae attingentibus utroque latere p. m. 24; vomerinis p. m. 28 posticis tantum uniseriatis; nasalibus a dentibus vomerinis remotis 8 p. m. dentibus ceteris paulo majoribus biseriatis seriebus parallelis; dentibus inframaxillaribus utroque latere p. m. 36 anterioribus ceteris majoribus; apertura branchiali semilunari valde obliqua; cute capite et dorso praesertim longitudinaliter rugosa; linea laterali stria depressa et poris distantibus notata; cauda apice compressa; pinna dorsali vertice longe ante aperturam branchialem incipiente, corpore minus duplo humiliore, postice sensim decrescente, non emarginata, sat longe ante apicem caudae desinente; pinnis pectoralibus rudimentariis vix conspicuis valvulaeformibus; anali postice in 5^a 10^a parte corporis incipiente, dorsali humiliore, postice sensim decrescente, non emarginata, longe ante radios dorsales posteriores desinente; corpore pinnisque flavis fusco plus minusve arenatis; corpore fasciis transversis 29 p. m. latis nigricante-fuscis corpus pinnaeque cingentibus, fasciis margaritaceo limbatis, centro quam peripheria dilutioribus, medio quam superne et praesertim quam inferne gracilioribus, plerisque inferne antrum productis, fascia 1^a oculari, 2^a operculari, 3^a branchiali, 15^a initium pinnae analis amplectente; spatiis interfascialibus fasciis multo latioribus.

B. 21. D. 578 p. m. P. 5 vel 6. A. 225 p. m.

Synon. *Muraena colubrina* Bodd. apud. Pall. Beijtr. XI p. 56
tab. 2 f. 3.

Muraena fasciata Thunb. Spec. Ichth. t. 2 f. 1.

Muraena annulata Thunb. ibid. VIII t. 1 f. 1.

Gymnothorax annulatus Bl. Schn. Syst. posth. p. 527.

Gymnothorax fasciatus Bl. Schn. ib. p. 529.

Ophisurus alternans QG., Zoöl. Voy. Uranie I p. 243
tab. 45 fig. 2.

Ophisure alternant QG., ibid.

Ophisurus fasciatus Richds., Zool. Ereb. Terr. Fish. p. 100.

Habit. Banda, in mari.

Longitudo speciminis unici 473'''.

Aanm. De beschrijving en afbeelding *Ophisurus alternans* QG., van Guam, in de Zoölogie der Reis van de Uranie, beantwoorden zeer goed aan mijn voorwerp, doch in de beschrijving is sprake van „plusieurs rangées de dents” in beide kaken en van ronde donkere vlekken tusschen de dwarsche banden des ligchaams, welke laatste echter gezegd worden soms te ontbreken. De afbeelding van QUOY en GAIMARD vertoont 31 dwarsche banden en volgens de beschrijving zijn er 30 tot 32. De uitdrukking omtrent het tandstelsel is onjuist. Ook de beschrijving van het tandstelsel dezer soort van den heer RICHARDSON laat eenigzins te wenschen over en is waarschijnlijk genomen naar voorwerpen, bij welke de tanden niet alle aanwezig waren. Alle tanden bij mijn voorwerp staan in twee vrij regelmatige reijen, welke duidelijk zelfs met het ongewapende oog waarneembaar zijn. Naar het mij voorkomt, stelt *Ophisurus fasciatus* van den heer RICHARDSON dezelfde soort voor als zijne *Ophisurus colubrinus*.

OSTRACIONES.

Ostracion punctatus (*pointillé, pointu*) Lac. Poiss. I p. 442, 455 tab. 21 fig. 1., Bl. Schn. Syst. posth. p. 501. Cuv. Règn. anim. éd. luxe Poiss. p. 346 (excl. synonym. Seb.). Jenyns Zoöl. Voy. Beagle Fish. p. 158.

Ostrac. pyxide tetragona, altitudine maxima $3\frac{1}{2}$ circiter in corporis totius longitudine, aequae alta circiter ac lata; dorso convexo et ventre convexiusculo medio non carinatis; lateribus concavis; ventre quam dorso latiore; capite 5 circiter in longitudine corporis, paulo altiore quam longo; linea rostro-frontali rostro superne convexa rostro inferne concaviuscula; linea interoculari concava; oculis diametro $2\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis, $1\frac{1}{2}$ circiter in altitudine rostri: ore ante rostrum prominente, labiis valde carnosus; dentibus utraque maxilla 10 obtusis alternatim longioribus et brevioribus; apertura pyxididis anteriore oculo multo sed minus duplo longiore, oculo non latiore; pyxide spinis nullis,

scutis plerisque hexagonis; pinnis dorsali et anali obtusis rotundatis; pectoralibus acute rotundatis oculo duplo circiter longioribus; caudali postice convexa pectoralibus longiore; colore corpore superne lateribusque violascente-fusco, cauda viridescente-violaceo; dorso, capite superne, rostro, genis, lateribus. caudaque maculis rotundis parvis subpunctiformibus numerosis dilute coeruleis, maculis dorso et capite maculis ceteris minoribus, medio dorso 20 circiter in serie transversali; maculis genis ex parte oblongis; maculis lateribus 12 p. m. in serie transversali, 23 p. m. in serie longitudinali; facie pyxidis ventrali aurantiaca, capite immaculata, periphèria guttulis maculis lateralibus paulo majoribus dilute coeruleis, centro reti lato cellulas rotundas circumdante ornata; pinnis radiis aurantiacis, membrana coerulescente-hyalinis, dorsali basi, pectoralibus analique violaceo-fuscis; caudali dimidio basali violascente-aurantiaca, tota fere ocellis parvis sat numerosis dilute coeruleis ornata.

D. 1/8. P. 1/9. A. 1/8. C. 1/8/1.

Synon. *Ostracion tetragonus oblongus muticus*, scutis testae indistinctis, toto corpore maculis lenticularibus, sub ventre majoribus, guttato Comm. ap. Lac. Poiss. I p. 455.

Ostracion lentiginosus Bl. Schn. Syst. posth. p. 501.

Ostracion meleagris Shaw, V, II tab. 172. Nat. Misc. tab. 253.

Cibotium punctatus Kp. Arch. Naturgesch. Jahrg. 21 I p. 216.

Habit. Banda, in mari.

Longitudo 2 speciminum 132" et 133"

Aanm. Deze soort behoort tot de groep van *Ostracion cubicus* Bl., *Ostracion Sebae* Blkr, *Ostracion Renardi* Blkr, *Ostracion solorensis* Blkr, enz. doch onderscheidt zich van die alle voldoende, behalve door de grootte-evenredigheid der voorste opening van de beenige doos, enz. door het eigenaardige harer kleurtekening. Zij beantwoordt zeer goed aan de afbeelding en beschrijving van *Ostracion punctatus* van LACÉPÈDE (Poiss. I tab. 21 fig. 1), waarom ik niet aarzel haar voor daarmede identisch te houden. De heer KAUP heeft *Ostracion punctatus* tot zijn geslacht *Cibotium* gebracht, welk geslacht ik echter nergens zie be-

schreven, evenmin als meerdere door den heer KAUP in het Archiv für Naturgeschichte genoemde nieuwe geslachten van Troskieuwige visschen. Ik kan alzoo geen bepaald oordeel over Cibotion hebben en het op den naam alleen af niet aannemen. Ook moet ik hier aanteekenen, dat de heer KAUP niet altijd even gelukkig schijnt te zijn in het opstellen zijner synonymen, vermits hij onder anderen mijne *Ostracion rhinorhynchos* tot *Ostracion argus* Rüpp. (*Cibotion argus* Kp). terugbrengt, niettegenstaande die soorten, reeds volgens de afbeeldingen te oordeelen, zeer aanmerkelijk van elkander verschillen. Niet zonder eenige bevreemding ontwaar ik, dat in de jongste arbeiden over de Balistinen van de heeren HOLLARD en en KAUP, de heer HOLLARD volstrekt onbekend schijnt te zijn met hetgeen ik over deze familie heb gepubliceerd, terwijl de heer KAUP blijkbaar geene kennis droeg van de nieuwe soorten van Balistini en Ostraciones, welker beschrijvingen ik, na de uitgave van mijne Bijdrage tot de kennis der Balistini en Ostraciones van den Indischen Archipel, in het Natuurkundig Tijdschrift voor Nederlandsch Indië heb publiek gemaakt.

Ostracion punctatus was reeds bekend van Mauritius en Tahiti, doch nog niet van den Indischen Archipel.

Scripti Batavia Calendis Martii MDCCCLVI.